

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Blandede optegnelser, ideer og udkast 1848-50

Citation: Kierkegaard, Søren: "Blandede optegnelser, ideer og udkast 1848-50", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter*, Bd. 27, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-p385-txt-shoot-idbd7c8d70-d38b-40a7-99ff-a93a5f599fd8.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 27

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

P385:385

#

Leporello.

Der lod sig tænke en ganske anden L. Han er en Dæmon; dog skulde hans Maske langtfra være denne gamle furede Skikkelses; nei en ung Karl – men blot i et enkelt Nu fornåm man Dæmonen titte ud af Cujonens og Eenfoldighedens Incognito.

Man tage Scenen paa Kirkegaarden, hvor han indbyder Commandanten: han er ikke selv Cujonen, han i Grunden spotter D. J^s Mod. – Scenen ved Taflet, hvor han synger »at Aander holde deres Ord og komme om Natten«. Der burde det være saaledes, at Moralen glimtede frem til D. J. »De skulde dog være forsigtig, thi, unter uns, Aander holde deres Ord.« – Saaledes tidligere, hvor D. J. fortæller ham, hvorledes han har i Sinde at narre Elvira og at hans Omvendelse blot er Maske: her maatte Eenfoldigheden i et enkelt Glimt have en Tilsætning af Dæmonen, der kun altfor godt forstaaer D. J.

Overhovedet skulde L. have i et saadant enkelt Øieblik noget af det Spidsfindige i den Forstand tillige hvori Almuen tager det om det Malitieuse; det skarpt og dybt og gennemtrængende og tillige stikkende.

P385:386

Geert Westphaler.

Den Skuespiller der fremstiller Geert, burde vistnok være opmærksomme i de enkelte Declamations-Numere han har (»Historierne«) at understøtte mere mimisk og holde det mere parlerende. Naar Geert fortæller om Keiser Augustus og Paven, bør det holdes saaledes, at det er Geert saa nærværende som havde han personligt været tilstede. Altsaa uvilkaarligt mimiserer han, man seer i Geert en p[h]antastisk Reflex af »Keiser August« man hører Stemmerne omtrent som hos Mester Jackel. Derved bliver Comiken mere vanvittig. Geert er nemlig Karrikaturen af det Sande »at leve sig ind i Historien«. Han har ogsaa levet sig ind i Historien, det staaer saa levende for ham – men det er Galskab. Man maa tillige tænke sig, at Geert ikke blot naar Nogen vil høre, er til Tjeneste med sine Historier, men ogsaa, at han, naar han er alene, pleier flere Gange om Dagen at fortælle for sig selv de samme Historier. Saa kommer strax det Mimiserende. Det lod sig endog tænke, at Geert naar

han er ene, har lidt Kostume til Hjælp, et Skjæg fE han tager paa, naar det er Paven, der taler, en Hjelm ell. Deslige naar det er Augustus.

Noget kunde Foersom gjøre i denne Retning; men det var et Forsøg værd, at Geert blev taget et Par Streger længere ind i Afsind, og at saa Phister fik Rollen.

P385:387

En æsthetisk Bemærkning.

Der gives en vis Classe Msker tildeels Forfattere (Roman- Novelle- og Deslige), hvis hele Liv væsentligen gaaer op i at sysle med Forholdet til det andet Kjønn. De mene nu tillige [at] have Intellectualitet, og at egentlig det Interessante er Kategorien; den Tid er forbi, da det at være smuk o: D: var det Afgjørende. Og dog, skal man see, at de tillige ere selv yderst omhyggelige for deres Ydre, pyntelige o: s: v:.. Det vil sige, de have en Berøring af Intellectualitet, men ingen Tro derpaa. Medens de forsikkre, at det dog egl. er Aand det kommer an paa, vilde de fortvivle om at opnaae Noget, hvis de fE skulde være Vanskabninger, eller blot ikke være paaklædte efter allernyeste Mode. Det er Fuskere, leflende Individualiteter. Som Type paa en saadan kunde Saint-Aubain tjene. Det er en Duplicitet, som kunde have psykologisk Interesse at fremstille. Den vilde imidlertid blive forstaaet af Faa. Saadanne Individualiteter ere paa det erotiske Gebeet hvad »Docenterne« ere i Forhold til »Videnskab«, de bilde sig ind at have »Aand«, og dog vilde de blive angest og bange, naar de egl. kom i Berøring med Aand, ell. de vilde finde det var en latterlig Overdrivelse.

P385:388

En ethisk Dom over Stud.Goldschmidts Senere ell. om hans Overgang til det Senere.

af

S.K.

Hans Første er som bekjendt »Corsaren«, en gjennem 6 Aar fortsat Stræben, der, hvad ogsaa en af mine Pseudonymer gjorde meest betegnende kan sammenlignes med de offentlige Fruentimmers – Foragtelighed og saa at tjene mange Penge, et vist overdaadigt Liv – en Stræben, der egl. er at betragte,

om ikke som det Frembringende saa dog som Symptomet paa Opløsningen i Danmark, en Stræben der skaffede Danmark »Pøbel«, stræbte at demoralisere den tjenende Classe, Skole-Ungdommen, forbittrede Stand mod Stand og saaledes vanskeliggjorde den christelige Løsning af Problemet om »Næsten«, en Stræben, der ikke var saa farlig ved hvad den skrev som ved for hvem den skrev, idet et Par fortvivlede Talenter, som mistvivlede om en betydeligere Plads indenfor Ærens Grændser i Literaturen, valgte at blive Heltene for et saadant Publikum, der nu misbrugtes paa enhver Maade.

Naar i smaa Forhold Alt ellers viser sig gunstigt for Foragteligheden (den pecuniaire Fordeel, Udbredelsens Magt o: D:) saa gjælder det desto mere om, hvis Forholdet da ikke skal blive reent afsindigt, at Dommen: Foragtelig, Foragtelighed faaer tilgavns noget at betyde, faaer et behørigt tyngende Eftertryk. Gjøres dette ikke, saa har Landet selv underskrevet sin Undergang. Men desto værre ere Charakter Mennesker saa faae i Antal, at denne Dom let ikke kommer til at betyde stort, den bliver piattet ind med mell. Andet - og bliver intetsigende. Det er foragteligt siger man - og subs[c]riberer; det er foragteligt siger man - og læser det; det er foragteligt siger man - og fortæller selv Indholdet; han er en Foragtelig - og derpaa gaer man i Selskab med ham.

Da ingen Anden vilde besluttede jeg mig i sin Tid til at accentuere ethisk.

Men ikke mindre gjælder det om, at der passes en lille Smule ethisk paa, naar en saadan Foragtelig forsøger at danne Overgangen til et nyt, c: til et anstændigere Liv. Er det end glædeligt, maa der dog ogsaa passes paa, at det skeer paa en ethisk Maade. Fra Foragtelighed til Anstændighed kan ikke dannes Overgang uden videre, at den Foragtelige saadan en smuk Morgen bliver anstændig. Men endnu mindre lader det sig gjøre paa den Maade som Stud. Goldschmidt gjorde det. Han forklarede nemlig: at »Corsaren« var en Gjennemgang i hans Udvikling. Dette er i en anden Forstand Frækhed, det er nemlig ikke Frækhed som Corsaren var det, men Frækhed i at opfatte sit vita ante acta. Det er som En, der var confirmeret i en Straffe-Anstalt vilde kalde Opholdet der et Moment i sit Livs-Udvikling.

Nei skal Overgangen ethisk gjøres. Maa der fordres. Først en Afbigt. Og denne Afbigt maa være redigeret i de strengeste ethiske Udtryk. Dernæst maa der, i Betragtning af at Skylden der er begaaet er skeet ved Pressen og altsaa har havt Udbredelsen og er fortsat i 6 Aar, fordres at denne Afbigt et halvt Aar igjennem trykkes hver ottende Dag saavidt muligt i alle Landets Blade. Endeligen kunde det blive et Spørgsmaal om det (hvis Forf. ellers ønsker at blive regnet blandt de Anstændige) ikke var i sin Orden, at han gjorde dog et Forsøg paa at tilbagebetale lidt af de saa lumpent fortjente Penge: saa redelig var dog selv Judas, at han gav Pengene tilbage.

Da dette ikke er skeet, da det Modsatte er skeet, da Stud. G. har forskyldt en ny Frækhed ved at fortolke sit vita ante acta, saa er der ikke Andet at sige om ham end det Gamle.

Han er at betragte som et Opløsningens Phænomen i Danmark. Charakterløs. Som Redakteur af Corsaren var han en Magt, han commanderede Pøbelen (hvad derved forstaaes). Som Udgiver af Nord og Syd er han en Ubetydelighed, just fordi han selv i Forhold til dette Foretagende synes at ville gjøre Fordring til det Anstændige. Det Farlige er, at der ingen fast Dom er om ham. Vil man behandle ham og angribe ham som en Forfatter: saa hedder det, han er foragtelig, hvad er det værd. Gaaer man ud fra den Betragtning, at Foragtelighed kan gaae saavidt at der maa bruges Magt mod den: saa hedder det: han har lidt saa meget som Jøde i sin Barndom, det har han selv fremstillet rørende i Jøden ɔ: man har Medlidenhed med ham. Dette er det Farlige. Det saae jeg strax i sin Tid, da han udgav Jøden, at hvis han nu længere blev ved Corsaren maatte han blive farlig, da han blev Gjenstand for Medlidenhed ved Hjælp af dette: Ach Vei mir! som Jøden var. Forvænt ved at nyde Foragtelighedens privilegium flebile paa at gjøre Alt, fordi han indtog Standpunktet ikke blot under alle Partier men under al Kritik, har dette nu forfængeligt faaet ham indbildt, at han nu indtager Standpunktet over alle Partier, nu da han er meget mindre end han var som Redakteur af Corsaren. Thi det var, som sagt, Demoralisationen i Danmark, og som den kan være just i Danmark, en Smaalighedens og Bysnakkens og Bagvaskelsens Trælle-Aand, der fandt sin Helt – ja det er poetisk saa sandt – der fandt sin Helt i en Jøde, ligesom Fornuftens Gudinde i Frankrig, som bekjendt, var et offentligt Fruentimmer.

Dette har jeg anseet for min Pligt mod Gud, mod mit Fødeland, mod Sandheden, mod enhver agtværdig Stræben her hjemme, mod mig selv. Nu det forstaaer sig Sagen kan da denne Gang ikke let blive farlig. Thi naar Stud. G: paa anstændigt Sted med Navn under skal skrive og mod mig: saa har det ingen Nød. Det sees jo i Livet: En der paa en Dandsebod er en Satans vittig Karl og frygtet Slagsbroder, naar Fløiddørene aabnes for ham til den brilliant oplyste Sal, hvor enhver Tilstedeværendes Blik udtrykker Ærens Fordringer: saa har han ikke meget at sige, han krøb gjerne ind i Væggen, ell. søger Tilhold hos Tjeneren, om han ikke kan hjælpe ham ud igjen. Modig var G. i 6 Aar, modig, ja det vil sige saaledes modig, at det var om muligt at være feigere end det at være feig; thi endnu feigere end det at være feig er at være modig – bag en Sjouers Ryg. At han paa Dandseboden i Sammenligning med mig var langt, langt den Stærkeste: ja det vidste jeg. I Sandhed havde jeg ikke været religieust bestemmet, var det hell. aldrig faldet mig ind, at gaae ind paa Dandseboden for at hente den drabelige Golds. frem. Han seirede jo ogsaa han den Modige, den mig saa langt Overlegne: skjult bag Sjoueren viste han Mod, under disse Tusinders Jubel, der meente, han viste stort Mod. Nu er han jo navngiven paa et forholdsvis dog anstændigere Sted: nu kunde vi jo faae at see disse store Kræfter og dette

overordentlige Mod. Det kommer igjen. Da jeg i sin Tid hjalp ham til at forløbe sig, var det min Agt, blot at sikkre mig ham. Straffen kommer nok, men en Sjouer slaaer jeg ikke paa. Nu troer jeg Øieblikket er der til at lade komme over ham den Dom, som alt hvad der er af Hæderligt og Agtværdigt i mit lille Fødeland længst maa have fordret over ham.

P385:389

Kunde blive en pseudonym

lille Artikel.

#

Hvo skal forkynde Sandheden?

Ja, for at forkynde Sandheden stiger Gud selv ned fra Himlen. Men lad os nu være Msker.

Sandheden er vistnok en Salighed, den høieste - men i denne Verden er Sandheden som en Grusomhed, saa kold og streng er den, den fordrer Opoffrelse af Alt, hvad et Msk. naturligt sætter saa megen Priis paa.

Hvo skal nu forkynde den. Selv Den, der har forstaaet den, naar han er Msk, Herre Gud, han ønsker dog, og det er naturligt for et Msk, han ønsker dog ogsaa lidt msklig Glæde ved Livet - ak, og saa tør han ikke fremstille [den] ret saa ophøiet som den er, med alle dens Fordringer til Fornegtelse og Opoffrelse.

Hvo skal da forkynde Sandheden?

Lad mig forsøge et Tanke-Experiment, Herre Gud der er i disse Tider saa mange som endog gjøre Lykke ved Tanke-Experimenten, saa lad mig ogsaa forsøge eet.

Tænk et Msk, med de overd[ent]ligste Evner, et i Sandhed eminent Genie. Men i sin Ungdom foer han vild, han sank, mskligt talt, dybt, dog uden at tage

Skade paa sit Hjerte. Tænk ham, og nu er han i Besiddelsen af de eminenteste Evner – og Sligt lader sig jo i ethvert Tilfælde godt tænke.

I Middelalderen var han vel gaaet i Kloster, og havde gjort Poenitentse. Men nu i vor Tid, hvorledes skal han nu gjøre Poenitentse – det Eneste der beskæftiger ham. Da gaaer der et Lys op for ham.

Dybt ydmyget er han, ubeskriveligt dybt ydmyget. Om den fattigste Gaasepige vilde skjenke ham sin Kjerlighed: saa vil han sige: vistnok er jeg i Besiddelse af Lykkens Goder – thi lad os tænke det med – og en saa overordl. Begavet, at selv den deiligste Pige vilde være stolt af mig, ak men jeg er saa dybt en Synder, at selv et Ægteskab med Dig vilde langt, langt være en Mesal[!]jance. Om et Ladegaardslem tilbød ham sit Venskab, han vilde sige: ak, nei Ven med Dig kan jeg ikke være, det vilde være en Fornedrelse for Dig. Saaledes vilde han sige, ell. dog tænke i sit stille Sind.¹

Og dette Msk. var et eminent Genie af høieste Rang. Nogen psykologisk Modsigelse er han ikke, thi ogsaa denne uendelige Synd[er]knuselse især skjult i en stille Inderlighed, vilde ganske svare til det Eminente.

Han fattede det da som sin Opgave, som sin eneste Trøst, just som en Poenitentse – at forkynde Sandheden. Hvor der var en Sandhedens Fare ell. Fare for Sandheden, og de Andre saae den maaskee ogsaa, ak, men de havde – og det er mskligt – mange Hensyn, mange Ønsker for dette Liv, og derfor svingede de af – men det var just Opgave for ham. For Sandhedens Skyld, men ikke i higende Ønske, nei med en Poeniterendes ængstede Samvittighed, for Sandhedens Skyld at lide Alt, at forhaanes, at udlees, at bespottes, at bespyttes, at ihjelslaaes – det vinkede ham, ak den Angergivne – det vinkede ham som ellers Hæder og Ære og den skjøne Piges Kjerlighed og historisk Navnkundighed vinker en Anden. Det begeistrede ham som fordum Pidskeslagene den Poeniterende.

O, mskligt talt, er Sandheden, den absolute Sandhed grusom. For at forkynde den, maa der enten næsten en Gud – ell. en Synder, der hader sig selv og gjør Poenitentse paa den Maade.

1 »For mig« vilde han sige »er kun eet Haab, omsider engang at vorde salig. Dette Liv er indviet til Poenitentse. Men ogsaa dette hører med til Poenitentsen og til at tjene Sandheden, at Msk. ikke faaer dette at vide, thi saa vilde de holde af mig. Nei, den første Pligt for Den, der i Sandhed skal forkynde Sandheden er, msklig talt, at hade sig selv, thi kun derved vindes den Hensynsløshed, den, msklig talt, Grusomhed, som er Sandheden.«

Kunde blive en pseudonym

lille Artikel.

Hvo skal forkynde Xstd?

Enten Gud selv, en Apostel – ell. en væsentlig Synder.

En væsentlig Synder, En som væsentlig forstaaer, at han er en Synder – ikke en Præstetalemaade om almdl. msklig Ufuldkommenhed – hans eneste Lidenskab er Angeren; msklig er han fortvivlet, men christeligt frelst, thi han er troende; mskligt er Anger hans eneste Lidenskab, men Forsoningen trøster, som den Hungrige graadig sluger Brødet, saaledes sluger Angerens Hunger i ham Forsoningen, som det for den Hungrige gjælder Liv og Død, hvis han ikke faaer Mad, saaledes her Liv og Død, hvis han ikke hører Forsoningen.

En saadan Synder, hans Liv er strengt. Han kan fE ikke gifte sig. Eller skulde han maaskee i Elskov forene sig med en Pige for at angre i Forening, skulde det være Vielsens Betydning. Og nu, naar Ens eneste Lidenskab er Anger, da at give et Barn Livet, et Barn som dog uskyldigt skulde glæde sig ved Livet og have Lov dertil. Nei vil han sige, befalede Xstd. Ægteskabet var den Galskab. Jeg veed nok, at Msk, der, og det er mskligt, saa levende interessere sig for Forelskelse, have faaet Xstd. til ogsaa at interessere sig for den; men at Xstd. ikke befaler Ægteskabet, det er da let at see.

Altsaa han er Den som kan forkynde Xstd! Men sæt nu han – ja, hvorledes skal jeg sige, skal jeg sige at det er noget Smukt hos ham, ell. christeligt en Ufuldkommenhed – ret har Øie for det Smukke ved det almdl. msklig[e] Liv, som dette elskeligt føres i en Art Uskyldighed. Han seer godt, at de egl. ikke leve i christelige Kategorier, men han nænner ikke at forstyrre dem. See her ligger Klosteret, ikke som Fornemhed, men som en Art Straffe-Anstalt. Han ønskede at gaae i et saadant og tie – og dog er christelig forstaaet han just Den, som kan forkynde Xstd. Det er som passede Xstd. ikke ind i Verden.

P385:391

»Præsten« og Skoleholderen.

En Slags Idyl.

Et Lysthuus paa Landet, et dækket Frokostbord.

Skoleholderen og Peer Hansen.

Derpaa ender det med, at P. H. siger til Skoleholderen: hør engang, saa vil jeg holde en Tale saaledes som jeg pleier at holde den.

Denne Tale holdes i Stil med et vist Skin af Pathos, dog lidt phantastisk, men dog som den kunde holdes virkelig af en Ikke-Ubegavet. Han taler om det Høimodige i at fatte en Beslutning overhovedet, især denne, fremstiller hvad der foregaar i Dens Sjæl, som beslutter sig til at blive Medlem af Maadeholds-Foreningen.

Dette gjør saa dybt et Indtryk paa Skoleholderen at han beslutter at blive Medlem – og P. H. skjenker sig selv en Extrasopken.

Ende.

1 Hvad er en Præst? En Præst er En, derlønnes af Staten for at forkynde den Lære om Armod. En Præst er En, der agtet nyder Ære og Anseelse i Samfundet mod at forkynde den Lære, at vi ikke skulle tragte efter jordisk Ære, Anseelse, Rigdom. Staten tænker som saa – og det er besynderligt nok, da jeg før talte om, at Maadeholds-F. tænker som saa, da fandt Du, at Maadeholds-F. havde Ret – naar Præsten kan faae Menighed til at gjøre efter hans Lære, hvad gjør saa det, at Præsten er Undtagelsen. Der har været en Tid, da man fordrede at Præsten skulde gjøre det, og fritog Menigheden; Staten regner rigtigere, der fritager Præsten, naar han blot passer paa Menigheden.

Nei, nei Goldschmidt; det var ikke fordi De var Jøde at de blev stødt udenfor. Det var fordi De Aar efter Aar vedblev at ville tjene Foragtighedens Penge og leve i dens Overflod, fordi De – (nu et Par Træk til at karakterisere Corsaren). Derfor var det, at De, der hertillands dog nogenlunde skulde opretholde Ærens-Fordringer maatte støde Dem udenfor, udelukke Dem ell. rettere at De havde udelukket Dem selv, medens De i en anden Forstand slap altfor godt fra det, ved at have et talrigt Publikum.

Saa kunde maaskee det Sted af den Tale i Kjerlighedens Gjerninger i den Tale Kjerlighed skjuler Syndernes Mangfoldighed, det Sted citeres: O, der gives Synder, som Verden ikke straffer o: s: v: det om Bagvaskelse.

P385:393

Velvillig Henvendelse til Samtidige.

Udsat for de forskielligste Domme, de uretfærdigste, de taabeligste, har jeg hidtil taus holdt ud at passe mit Arbeide som Forf. Det er faldet mig paa, at jeg dog engang burde ganske ligefrem sige et Par Ord i den Anledning. Thi selv om jeg nu kan udholde at leve paa den Maade: vist er det, der vil altid være en Deel Samtidige, som kunde have meget mere Gavn af mig, end de have, hvis de ikke lode sig forlede af saadanne Domme, eller vel endog forlede til at dømmes med. Det Meste nemlig af hvad der udenvidere dømmes som Særhed, Stolthed o: s: v:: jeg tør høitideligt forsikkre at en saare stor Deel deraf i ethvert Fald er noget meget omhyggeligt Overveiet og Gjennemtænkt, og Meget deraf ligefrem Xstom, kun at Folk i Almdl. ikke forstaae sig slet saa godt paa Christendom som jeg.

Selv den meest overfladiske Betragtning vil let kunne skjønne, at jeg ingen jordisk Løn har for min Flid og min Stræben. Jeg tjener ikke Penge som Forf., stundom giver jeg Penge til, medens det dog er vist, at neppe nogen Yngre er budet saa brillante Vilkaar som mig, hvis jeg vilde tjene Øieblikket; men er da dette en Brøde, at jeg for egen Regning skaffer det lille Land en Forfatter, hvis Skrifter vilde existere, naar Øieblikkets Frembringelser ere glemte! Jeg har udsat mig for Pøbelagtighedens og Raahedens Mishandling, efterstræbt tillige af mangen de Anseeteres misundelige Rænke: hvad jordisk Løn skulde jeg saa kunde have; selv om jeg overøstes med Hæderstegn og Udmærkelser, hvad vilde det hjælpe mig, Pøbelagtigheden vilde blot hver Gang finde en ny Anledning til Mishandling, ja det vilde vel næsten være den kiærkomment, blot for at kunne med fornyet Interesse fortsætte det Begyndte.

Men forholder dette sig nu saaledes (at jeg ingen jordisk Løn har for min Flid og min Stræben), saa bør dog ogsaa enhver Redeligere og Alvorligere indsee – vistnok ikke, at det dermed er afgjort, at jeg tjener Sandheden, men at man maa dømmes lidt langsommere, at der af mig, hvordan man vender og dreier det, maa være Noget at lære.

Dette Skridt vil vel atter blive misforstået af Mange; mit Haab er, at det dog maaskee ogsaa vil blive forstået og taget til Eftertanke af en Deel Enkelte; og i et hvert Fald min Trøst er, at jeg har gjort Mit og maaskee Det, som faldt mig vanskeligst at gjøre.

P385:394

[a] Her kunde maaskee benyttes som Mottodet Ord af Thomas a Kempis om Paulus: han forsvarede sig undertiden, at ei de Svage skulde forarges formedelst hans Taushed. 3^{die} Bog 36 Cap.

Et ligefremt Ord om mig selv som Forf.

Det var fra Begyndelsen aldrig min Tanke i mange Aar at skulle være Forf, hvad jeg heller ikke har Raad til – og det har da baade i den ene og i den anden Forstand været mig 7 dyre Aar, i hvilke jeg har været Forf. i det Sprog, der, som jeg haaber og trøster mig til, dog ikke skal have Skam af, at jeg har havt den Ære at skrive det.

Min Beslutning var, at standse med »Afsluttende Efterskrift«. Pøbelagtighedens Rasen mod mig forstod jeg som en Forpligtelse til at vedblive for det Første.

Med den Udbredelsens Proportion, som »Corsaren« nu har, med saadanne Redakteurer, som den nuværende, anseer jeg den for ufarlig, tilmed da der jo nu er saa megen Begivenhed i Danmark. Derimod holder jeg mig fuld forvisset om, at med den næsten vanvittigt uproportionerede Udbredelse den i sin Tid havde, med et Talent som G. og [b] et saa intrigant Hoved som P. L. M. til Redakteurer var yderst, yderst farlig. Det er min Dom, at der vare Andre, som vare nærmere end jeg forpligtede til at handle under saadanne Omstændigheder: det bliver deres Ansvar, at de taug.

[b] med Nyhedens bedaarende Magt

Over G.^c beklager jeg mig ikke. Snaren, der blev sat, var af den Beskaffenhed, at^d, hvis han gik i den, maatte det nødvendigviis blive aabenbart, at han foragtede sig selv. Han gjorde det: vel, derover kan jeg jo ikke beklage mig.^[e] ~~At jeg der maaskee var den Eneste her hjemme ell. dog een af de Faae, der i god Forstand haabede paa G. — at jeg blev bedraaget: vel, derover kan jeg jo hell. ikke beklage mig. At han saa af yderste Evne gjorde Alt for at hidse Pøbelen paa mig: dette har jeg aldeles ingen Grund til at beklage mig over.~~

^fSkulde jeg beklage mig over Nogen, da maatte det være over de Ærens og Anseelsens Forf. og Journalister, der efter længe nok privatim ell. mundtligt at have præket om, at dette Uvæsen med »Corsaren« var utaaleligt, at der burde gjøres Noget, saa, da jeg end[e]llig handlede, taug stille og forraadte mig^g. Jeg negter det ikke, jeg beklager mig derover. jeg »beklager« mig, dette Præsens er Præsens i den historiske Stiil.

I en høiere, i gudelig Forstand beklager jeg mig imidlertid dog hell. ikke herover, nei, langtfra: ved at handle afgjørende og vove mig ene i Faren, forraadt af Dem, for hvis Skyld¹ jeg gjorde, hvad jeg forresten af indre Grunde alligevel havde betænkt, vandt jeg at blive opmærksom paa Xstd, som jeg ellers aldrig var blevet opmærksom paa den – en evig Vinding.

Ved Slutningen af 47 og Begyndelsen af 48 var jeg atter betænkt paa at ende^h med christelige Taler, hvis sidste Afdeling er »Taler ved Altergangen om Fredagen«, af hvilke to ere holdte i Frue Kirke: da kom Aaret 1848 – for mig uden al Sammenligning det rigeste og frugtbareste Aar jeg har oplevet som Forf.

Productiv[i]teten fra 1848 har jeg endnu ikke udgivet, med Undtagelse af det lille Skrift af den nye Pseudonym Anti-Cl. »Sygdommen til Døden«, af hvilket dog en Deel er ældre end Catastrophen i 48. Den øvrige Productivitet ligger fix og færdig til Udgivelse, saasnt jeg forstaaer, at Øieblikket er der til.

Dømmer nu selv, hvorledes jeg er blevet behandlet som Forf., jeg vil ikke dømme. Er jeg blevet behandlet uskjønsomt: det bliver de Uskjønsomes Sag, og vedkommer ikke egl. mig. Hvad der derimod vedkommer mig, og hvad der er mig saa kjert, atⁱ

c der nu i Nord og Syd for Martzell. Februar 1848 en passant har vedgaaet at han var Forf. af Corsaren.

d at jeg gjennemskuende maatte lære ham kjende

[e] Jeg var maaskee den Eneste her hjemme eller dog een af de Faae, der virkelig i god Forstand haabede paa G. – altsaa jeg gjorde ham Uret, jeg havde, i Prøven, for store Tanker om ham:

f Skulde jeg beklage mig over Noget, da maatte det være over, at et Land vil være det bekjendt at udvise saa omvendte Vilkaar: at jeg har maatte give Penge til for at være Forf, og kun samlet Rigdom i Retning af Forhaanelse, medens samtidigt »Foragtelighed« var i dansk Literatur ubetinget af alle den brillanteste Næringsvei, næsten den glimrende Vei til Anseelse.

g glemmende, at jeg i det Øieblik (medens jeg reent personligt forstaaet, handlede religieust) handlede høimodigt, men ikke glemmende den deres Misundelse, med hvilken de taust havde fulgt min Stræben, uden Mod til at vove Slag, nu glade ved at jeg selv styrtede mig i en Dobbelt-Fare, hvilken dog just blev til ved dette Forræderie, der negtede Fortolkningen af mit Skridt, saa denne blev, at det var en Ubesindighed, en Slags Galskab.

h som Forf. for saa at blive Landsbypræst hvad bestandigt har været mit Ønske, at ende

i det vedkommer mig, er at takke for den Deeltagelse og Velvillie og Imødekommen, der i Almdl. ell. af den Enkelte særligen er blevet mig beviist som Forf.

1 Anm dette er ogsaa udtrykkelig bemærket i hiin første Artikel mod P. L. Møller

P385:395

Et ligefremt Ord om mig selv.

Mit Vilkaar som Forf. i Danmark er saaledes, at jeg vel kan begribe, det maa forekomme de Fleste sært og besynderligt, at jeg overhovedet gider vedblive; og naar saa er kan jeg igjen vel begribe, at Adskillige endog lægge mig det til Last at jeg vil vedblive, da det er »sært og besynderligt.«^a Om de Uartige, der vistnok have villet tiltrode sig at jeg for længe siden skulde ophørt som Forfatter, vil jeg slet ikke tale, saa meget mindre som jo det Glædelige er skeet at idetmindste een af de Uartige er blevet ret artig, og næsten hver Maaned eller hver Uge faaer for Opførsel mg ell dog mg?

Her nu mit Svar. Det er min, og dog nok temmelig vel begrundede Dom, at den Maade, paa hvilken Xstd. ordentligviis forkyndes i Christenheden, er hildet i mangfoldige Sandsebedrag, og bestyrkende Menneskene i Sandsebedrag, saa gjennem en Række Aar den Omsætning, der har været Christend^s Forkyndelse, ikke saa meget har tjent til [at] bringe Xstd. ind som til lidt efter lidt at practisere Xstd. ud.

Her maa altsaa gjøres opmærksom.

Mit Liv, den daglige Existeren udtrykker nogenlunde det Xstliges væsentlige Collision. Udrustet med Aands Evner til at kunne,^b tjener jeg Sandheden. Men jeg har ingen Løn derfor – ganske rigtigt, thi havde jeg Løn derfor, tjente jeg Penge derved, da vilde mit Liv ikke udvise det Xstliges væsentlige Collision; fremdeles jeg ansees for sær, underlig, forhaanes, udlees – ganske rigtigt, thi hvis jeg ved min Stræben erhvervede vitterlig Ære og Anseelse, vilde mit Liv ikke udvise det Christeliges væsentlige Collision. Det Christeliges væsentlige Collision, ja ell. det væsentlige Christeliges Collision, hvilken strax fremkommer naar det Xstlige sættes ind i Virkelighed, hvorimod det Omvendte, det Uchristelige fremkommer, naar det Xstlige langt, langt langt borte fra Virkeligheden^c forkyndes i en stille, stille, stille Søndags-Time – saa fordres der blot at man i en klædelig Præstekjole er en smuk Mand, der kan sine Ting item kan declamere: og Xstds Forkyndelse vil forskafe En baade Penge, Ære og Anseelse; det er ved Hjælp af denne Forkyndelse^d, at Xstd. er blevet praktiseret ud af Xstheden. Selv om det Sagte forresten var Eet^e

See derfor er det, at jeg har villet holde det yderst anstrengende og meget utaknemlige Liv ud, hvilket jeg har ført som Forf. Jeg har villet holde det ud en Tid omtrent saa lang som det passende kan svare til den

a Dette Punctum bliver en Anmærkning.

b med Villighed til at ville af yderste Kraft anstrenge mig,

c (jo længere borte jo bedreforsaavidt man ønsker, at det Omvendte, det Uchristelige skal fremkomme)

d (det alvorfulde, festlige Divertissement paa det stille Sted i en stille, stille, stille Søndags-Time)

e og det Samme, dette Eet og det Samme bliver dog uendelig forskielligt, tager sig lige omvendt ud i Forhold til hvorvidt det sættes existentielt ind i Virkelighed, eller det holdes hen paa Mulighed af en Taler, hvis personlige Existeren maaskee endog udtrykker det Modsatte af Det han forkynder, en Taler, som derhos vel vogter sig for at komme Tilhørerne for nær, som vilde han forpligte dem til existentielt at udtrykke det Sagte, kort en Taler, der forsigtigt holder sig paa den sceniske Kunsts Afstand fra Virkelighed.

[f] Personligt beskæftiger eet mig ubetinget, saa stærkt som muligt, at udtrykke min Taknemlighed mod den Styrelse, der fra første Øieblik af og indtil dette har gjort for mig saa ubeskriveligt meget Mere end jeg nogensinde

Kategori: at gjøre opmærksom. Mere har jeg ikke villet, maaskee hell. ikke kunnet; jeg har aldrig i fjerneste Maade marqueret i Retning af at være en Apostel, en Reformator o: D:, o, langt fra, jeg har fra det Øieblik jeg begyndte, og stereotypet gjentaget, indskærpet »jeg er uden Myndighed«.

havde ventet, kunne have ventet, turde have ventet.

Det er kommet mig for Øre, at adskillige af de strenge Christne her hjemme finde, at min Fremstilling af Xstd. er altfor overdreven, for høi, overmenneskelig. Fortræffeligt!¹ Jeg bevidner for Gud, at jeg er mig bevidst, i Forhold til Evangeliets egen Fremstilling, at have slaaet 35, ofte 50 pC af i Retning af Idealitet – og saa finder »de strenge Christne« at min Fremstilling er for ideal. See i den Grad er det gaaet i Glemme hvad Christendom er, at Existentser, der hvis man vilde revidere dem⁹

g formodentlig vilde findes væsentligen at være verdslige med en lille bitte Tilsætning af lidt Christelig at de i »Christenheden« (hvor Alle ere Xstne) ansees for de strenge og alvorlige Christne, der dømme en Fremstilling som Overdrivelse, en Fremstilling, hvis Forf. i Frygt og Bæven ofte har betænkt sit Ansvar, om han har Lov til at slaae saa meget af. Dog min Tro er rigtignok hell. ikke til de »strenge Christne«, men min Tro er, at der iblandt os lever en Deel, der for Alvor vilde gaae ind paa Christend., naar den fremstilles dog nogenlunde som den Magt og som det Ideale, den er.

1 ! Fortræffelige Beviis for, at det forholder sig rigtigt med min Dom om Christenheden!

P385:396

Reflexioner.

1

I Sandhedens Navn svinger en Digter Satirens Svøbe over den fordærvede Slægt, og gjør sig derved værdig til at agtes næsten som et Sandheds-Vidne. Det er især Øieblikkets Magter, og ganske særligen Journalisterne in effigie han lader det gaae ud over. Hvad skeer? Hele Landet rundt lyder der fra alle Journalerne en Lovtale over dette Digterværks sædelige Alvor – og Digteren tier. Hvad er saa det? Ja det er blind Allarm. Og hvad Fordeel har Digteren af denne Adfærd? En dobbelt; den at agtes næsten som et Sandhedsvidne, og tillige at nyde det demoraliserede Øieblik Beundring, Hæder og Ære – det er Raffinement, eller det er Indskrænkethed, eller det er Feighed. Og hvad Skade gjør Digteren ved en saadan Adfærd? Den ubodelige, at han forvandler sand Alvor til en Slags latterlig Overdrivelse. Er hans Adfærd nemlig Alvor, saa er jo Leflerie Alvor, Leflerie, der lader som man slaaer og slaaer ikke endda; og er Leflerie Alvor, saa er sand Alvor, der virkelig slaaer til, Overdrivelse.

2

I den pragtfulde Domkirke træder en stadselig Oberho[f]prædikant, det dannede Publikums Udvalgte, frem for en udvalgt Kreds af Fornemme og Anseete og Udvalgte, og prædiker over de Ord: »Gud har udvalgt det i Verden Ringe og Foragtede« – og Ingen leer! (Nei, – de græder!)

3

Eet er at profitere (profiteri) en Kunst, en Videnskab, en Lære; et Andet at have Profit deraf (– er det ikke sandt Prof. Martensen.)

4.

»Klædt i Purpur og kosteligt Lindklæde« med mere end een Ordensstjerne funklende paa sit Bryst, træder Hans Eminentse frem i en Kreds, hvor Alt bøier sig ærbødigt for hans høie Rang, og i Beundring for hans Talent. Han prædiker om hvorledes Sandheden forhaanes i Verden; og alt som han prædiker græder han næsten hulkende. – Jeg skylder Sandheden at tilstaae, at jeg tør troe ganske godt at have forstaaet Talen; kun Eet forstod jeg ikke; da jeg gik bort kom jeg til at tænke derpaa, har senere ikke kunnet blive denne Tanke quit: men hvorfor græder han? Der er jo slet ingen Grund for ham til at græde. Snarere maatte han da lee, eller hvis han ikke vil det, dog i en roligere Tone tilføie: hvad mig angaaer, da skylder jeg Sandheden at tilstaae, at denne Lære om at Sandheden forhaanes, den har hjulpet mig til at gjøre en glimrende Carriere, som I jo selv see. Men hvorfor græder han da? Og dog jeg fatter det; det at græde hører med; dersom han ikke græd, saa havde han heller ikke gjort saa styrtende Lykke; just det at han græder, det gjør Comedien fuldkommen, eller gjør det fuldkomment til Comedie.

Han slaaer sig for sit Bryst, der hvor Stjernerne funkler med verdslig Glands, han siger: da Paulus stod i Lænker, var han dog fri – og jeg indrømmer det,

Armbevægelsen er mesterlig, Skikkelsen et Kunstværk det forundrer mig ikke, at en ung Dame, der sad i Nærheden, just da reiste sig op for med sin Lorgnet at betragte Hans Eminent, – forresten forekommer han mig ikke at have den fjerneste Lighed med Paulus – ikke som stod han ikke [i] Lænker, jo netop, og dette er Uligheden Paulus stod fri i Lænker; hans fritstaaende Eminentse just han staaer fangen i Lænker, lænket i alle disse Verdslighedens forfængelige Hensyn, under hvilke han træller.

5

I idyllisk Ro der ude paa Landet, hvor Alt er Smilende og er Fred, der boer Hans Velærværdighed, af Menigheden kaldet »vor Fa'er«, anset og æret snarere som mere end et Menneske: han prædiker om, hvorledes den sande Christen bliver bispottet og forhaanet af Verden, – see, det er ogsaa Comedie. Og naar Hans Velærværdighed saa rigtigt tilgavns har prædiket derom, behaget sig selv i at lege Martyr: saa offerer Menigheden endnu rigeligere til ham, bukker endnu een Gang dybere for ham – og saa er Comedien fuldkommen.

P385:397

(Ein, Zwei, Drei

1

Genierne ere som Tordenveir: de gaae mod Vinden; forfærde Menneskene; rense Luften.

Det »Bestaaende« har opfundet adskillige Torden-Afledere mod eller for Genier: det lykkes – saa meget desto værre for det Bestaaende; thi lykkes det een Gang, to Gange, tre Gange – »det næste Tordenveir« bliver desto forfærdeligere.

Af Genierne er der to Arter. Den første Arts Charakteristiske er Bulderet, Lynet derimod er sparsomt, og slaaer sjeldent ned. Den anden Art har en Bestemmelse af Reflexion i sig, ved hvilken de tvinge sig eller tvinge Bulderet tilbage. Men Lynet er

saa desto intensivere; med Lynets Hurtighed og Sikkerhed rammes de udseete enkelte Punkter – og dødbringende.

2

»Havde Apostelen Paulus noget Embede?« Nei, Paulus havde ikke noget Embede. »Havde han da et Levebrød?« Nei, han havde ikke noget Levebrød. »Tjente han da paa anden Maade mange Penge?« Nei, han tjente paa ingen Maade Penge. »Var han da idetmindste ikke gift?« Nei, han var ikke gift. »Men saa var Paulus jo ingen alvorlig Mand!« Nei, Paulus var ingen alvorlig Mand

3

Naar en Mand har Tandpine, siger Verden: stakkels Mand! Naar en Mand er i Pengeforlegenhed, siger Verden: stakkels Mand! Naar en Mands Kone bliver ham utro, siger Verden: stakkels Mand! – Naar Gud lader sig føde, bliver Menneske og lider, siger Verden: stakkels Menneske! Naar en Apostel i guddommeligt Ærende har den ære at lide for Sandhed, siger Verden: stakkels Menneske! – – stakkels Verden!!!

4.

I den pragtfulde Domkirke træder en stadselig Overho[f]prædikant, det dannede Publikums Udvalgte, frem for en udvalgt Kreds af de Udvalgte, og prædiker rørt – jeg siger »rørt« jeg siger ikke »tørt« nei han prædiker rørt over disse Apostelens Ord: Gud har udvalgt det i Verden Ringe og Foragtede – og Ingen leer!

5.

Eet er at profitere (profiteri) en Kunst, en Videnskab,
en Tro – et Andet at have Profit deraf.

6.

Naar man spørger en Mand »veed Du Det og Det« og han da strax svarer Ja eller Nei, saa er dette Svar et populairt Svar, beviser, at han er en Eenfoldig, Seminarist o: D:. Varer det derimod fE 10 Aar inden Svaret kommer; kommer det saa i Skikkelse af en udførlig Afhandling, der nøiagtigt som Holophernes siger tager Tempo'et i agt »Ein, Zwei, Drei,«; og er det saa ved Slutningen af den udførlige Afhandling ikke ganske klart, om han veed det eller ikke: saa er dette et ægte speculativt Svar, beviser, at den Spurgte er Professor i Speculation, eller idetmindste saa udspeculeret, at han burde være det.

7.

Den Reflexion som findes under N° 1 af Reflexioner, som ligge paa et løst Papir i Pulten, den er om en Digter der vil forvexles med et Sandheds-Vidne.

P385:398

Ein, Zwei, Drei

eller

3 og ½ Aphorismer.

Nº 1. Den om Genier og Tordenveier

maaskee under Titlen: en mete[ologisk]
Bemærkning

Nº 2 den som ender: ergo var Paulus ingen

alvorlig Mand.

maaskee under Titlen: en Gravblomst ærbødigst
plantet paa »den bestaaende Christenheds« Grav.

Nº 3. Den som ender: stakkels Verden.

maaskee under Titel: For Mundharpe.

Nº 4) Den efter deres eget Begreb forfærdeligste
Straf, med hvilken Propheterne truede det jødiske Folk
er denne: Drengene skulde dømme Eder - - - det er
kun en halv Aphorisme, Eftersætningen mangler.

P385:399

#

Vilde Nogen sige »men Pseudonymen har dog egl.
skrevet en Satire over hele Xstheden« saa vil jeg
svare: ja; og derpaa tilføie, men han har ikke nævnt
eet eneste virkeligt Msk; den eneste, der staaer
Pseudonymen, saa nær, at det kommer til at gaae ud
over ham, er mig. Seet under Idealitetens Belysning
er ethvert Msk. ordentligviis en Pialt. Derfor, just
derfor, har det ene Msk. ikke Lov til (først formasteligt
at lade som var han selv Idealet) at anbringe det
andet Msk. under den Belysning. Imod mig har
Pseudonymen Lov og mit Samtykke dertil; jeg finder
mig roligt i min Skjebne, thi jeg vil kun Eet, have Plads
for Idealerne. Min egen Ufuldkommenhed betræffende
er jeg villig til at gjøre ethvert Msk. den størst mulige

Indrømmelse. En Forbigaaende, ligegyldig hvo, en
fordrukken Sælgekjerling, om hun i Forbigaaende vil
sige til mig: jeg er bedre en[d] Du – jeg vilde,
maaskee ikke uden en Taare i Øiet, svare: jeg troer
det. Men vee det Msk, der vil belære mig angaaende
at fremstille Uendelighedens Fordringer. Give Gud, at
Ingen af dem, jeg elsker, ved en sørgelig
Misforstaaelse, saaledes skulde komme mig paatvært.